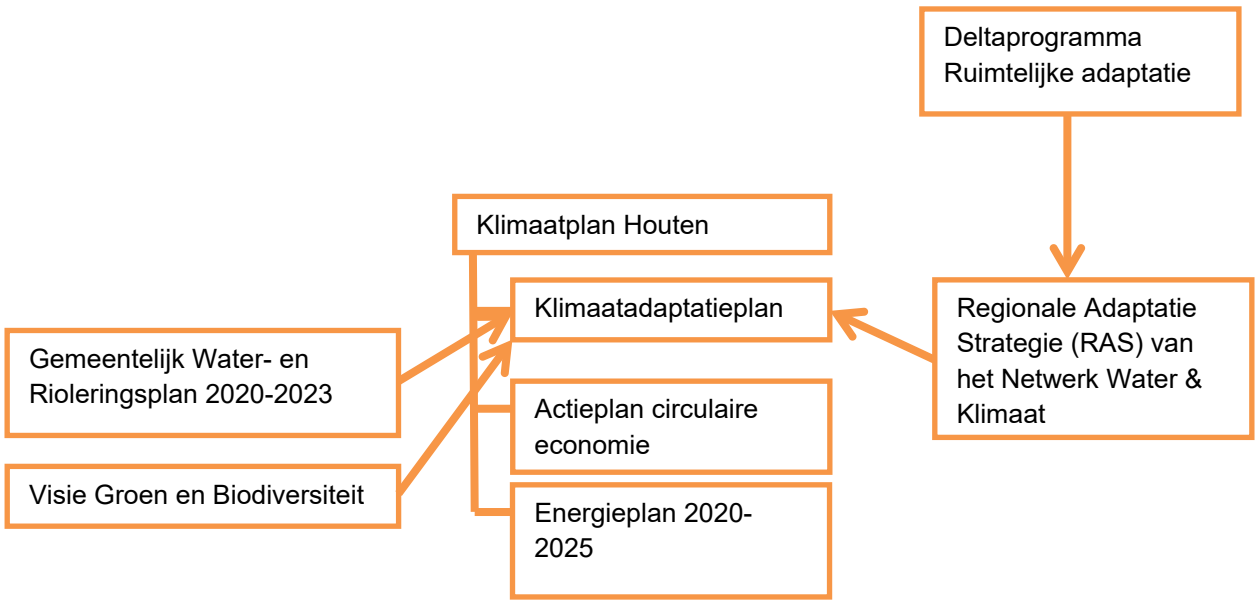
Startnotitie Klimaatadaptatieplan

(team VOB, januari 2021)

Inleiding

Door klimaatverandering krijgen we in de toekomst te maken met meer en heviger buien, langere periodes met droogte en hogere temperaturen. Naar verwachting is de temperatuur in 2050 met gemiddeld 2 graden gestegen. Eén en ander leidt ook tot een grotere kans op overstromingen. De afgelopen jaren hebben we de gevolgen van het veranderende klimaat al meegemaakt. Tijdens heftige regenval in de zomer kwamen straten blank te staan en in 2018 was er een extreem droge zomer. Er komt steeds meer maatschappelijk en economisch bewustzijn van de gevolgen van klimaatverandering. We beseffen ons steeds meer dat we ons moeten aanpassen aan het veranderende klimaat. Doen we dit niet, dan heeft dat gevolgen voor het welzijn van mens en dier. Om de overlast te beperken is het gewenst de buitenruimte klimaatbestendiger te maken. Sinds het programma Duurzaam Houten 2016-2018 is klimaatadaptatie een speerpunt in het duurzaamheidsbeleid van Houten. De doelstelling voor klimaatadaptatie is dat de gemeente Houten in 2040 klimaatproof is. Om dit te bereiken maken we een Klimaatadaptatieplan. Dit richt zich op het beheersen van Wateroverlast, Hittestress, uit Droogte en Overstromingsgevaar. Vitale en kwetsbare functies moeten bestand zijn tegen de gevolgen van overstromingen en wateroverlast. Het plan zal ook aandacht besteden aan biodiversiteit en het vergroten van de leefbaarheid door meer groen. Het Klimaatadaptatieplan is een onderdeel van het bredere Klimaatplan (de opvolger van het programma Duurzaam Houten 2016-2018) dat ook zal gaan bestaan uit de onderdelen Circulaire economie en Energietransitie.

Figuur 1. Plannen klimaatadaptatie

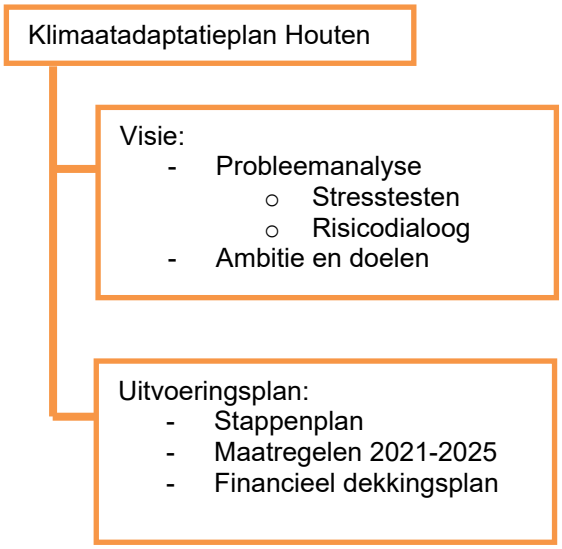
Doel/resultaat

Het Klimaatadaptatieplan moet Houten helpen de gemeente klimaat adaptief in te richten bij herinrichting en nieuwe initiatieven. Het is belangrijk dat de gemeente daarbij samenwerkt met

inwoners, bedrijven en instellingen. Met het plan geeft Houten ook invulling aan de landelijke doelen uit het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie.

Het Klimaatadaptatieplan zal bestaan uit een visie en een uitvoeringsplan. Schematisch:

Figuur 2. Opzet klimaatadaptatieplan

De probleemanalyse wordt opgesteld op basis van al beschikbare informatie (zoals de uitgevoerde lokale en regionale stresstests die zich richtten op het in beeld brengen van de kwetsbaarheid van verschillende functies voor extreme klimatologische omstandigheden) en een nog te houden risicodialoog met bewoners, ondernemers, woningcorporaties, het waterschap en andere stakeholders. In de dialoog worden de knelpunten en kansen m.b.t. de klimaatverandering besproken.

In de visie staat centraal wat we willen bereiken en wat niet (m.b.t. het beheersen van wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte). Wat is een voldoende klimaat robuuste inrichting?

Mede naar aanleiding van de uitgevoerde lokale en regionale stresstests en de RAS richten we ons vooral op de volgende zaken:
- Het voorkomen van wateroverlast.
- Het voorkomen van droogte (de stad als een spons laten fungeren).
- (Focus op) het stedelijke gebied (zie ook bij afbakening).
- Het stimuleren van klimaatadaptatie door bewoners, ondernemers en instellingen.
- Het voorkomen van potentiële nieuwe knelpunten door het klimaatadaptief uitvoeren van nieuwbouw- en herstructureringsprojecten.

Het voorkomen van hittestress lijkt op dit moment minder urgent in de gemeente maar krijgt wel aandacht in het plan.
Naar verwachting kan waterveiligheid vooral zinvol opgepakt worden op regionaal niveau. Alle regiogemeenten hebben min of meer met de zelfde problematiek (en beheerders van essentiële infrastructuur) te maken.

We willen bewoners nauw betrekken bij het proces.

We maken een stappenplan wat in grote lijnen beschrijft welke maatregelen er nodig zijn om te zorgen dat Houten in 2040 klimaatbestendig is ingericht. We geven ook de kosten zijn, welke maatregelen prioriteit moeten krijgen en in hoeverre er financiële dekking beschikbaar is.
Het uitvoeringsplan zal bestaan uit concrete acties die van 2021 t/m 2025 uitgevoerd gaan worden. Het gaat daarbij zowel om fysieke aanpassingen in de buitenruimte als beleid en regelgeving. Voor de periode daarna komen er weer nieuwe uitvoeringsplannen en wordt het adaptatieplan zo nodig bijgesteld, mede op basis van weer nieuw onderzoek.

Wat doet Houten al aan klimaatadaptatie?

De gemeente Houten besteedt al enige tijd aandacht aan klimaatverandering en klimaatadaptatie. Zo is er al langer aandacht voor het “afkoppelen“ van de afvoer van regenwater van de riolering. Ook is de gemeente al enige jaren bezig met het vergroenen van de buitenruimte waarvoor zij o.a. is aangesloten bij de Operatie Steenbreek die tot doel heeft om ook bewoners hun tuinen te laten vergroenen.

In 2015 is onderzocht wat de gevolgen zullen zijn van hevige buien die theoretisch eens in de 5, 10, 50 en 500 jaar zullen voordoen. Op basis daarvan kunnen de bewoners van de gemeente Houten in een klimaatatlas (www.houten.klimaatatlas.net) zien hoe hoog het water bij hen in de straat kan komen te staan bij extreme regenbuien en of hun pand risicovol is voor waterschade.

In regionaal verband zijn in 2018 Klimaatstresstests uitgevoerd voor inzicht in de kwetsbaarheden van de klimaatthema’s wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. De belangrijkste inzichten daaruit zijn dat voor Houten met name wateroverlast en overstromingen thema’s zijn. Hittestress en droogte zijn dat in mindere mate.

Wat betreft de aanpak van wateroverlast heeft de gemeente met het Water- en Rioleringsplan (WRP) 2020-2023 (https://www.houten.nl/nieuws/bekijk/archief/2019/december/artikel/nieuw-water-en-rioleringsplan/) beleids- en beheersmatig (en financieel) al een goede basis gelegd. De komende 4 jaar worden onder andere de volgende maatregelen getroffen:

1. De aanpak van locaties waar bij hevige buien water bij panden naar binnen kan stromen.
   In overleg met bewoners worden in de planperiode 2020-2023 op 58 locaties met ongeveer 215 panden beschermende maatregelen getroffen (kosten circa €2.000.000).
   We willen in 2040 beschermd zijn tegen wateroverlast en schade door een neerslaggebeurtenis “Herwijnen”, die zich theoretisch 1x per 100 jaar (T=100) voordoet. Bij een dergelijke bui valt 93 mm neerslag in 85 minuten. In Houten zijn er dan op 345 risicolocaties maatregelen nodig (met 1.283 panden waar meer dan 10 cm water tegen de gevel staat). De 58 locaties waarmee we in de planperiode 2020-2023 starten zijn ook bij een minder extreme bui (T=10) al risicovol.
2. Een jaarlijks ontsteen- en vergroenprogramma van €200.000 in de openbare ruimte.
   We halen straatstenen en tegels weg en leggen beplanting of gazon aan waardoor schoon regenwater in de grond zakt. Het riool wordt minder belast en de straat komt er groener uit te zien. Bij reconstructies leggen we in principe 10% minder verharding terug.
   De gemeente streeft naar een verhouding tussen groen/water en verharding van 60/40% nu is dat 56/44%.
3. Om de negatieve effecten van klimaatverandering in het stedelijk gebied te beperken is het belangrijk dat ook bewoners en bedrijven hun eigen terrein zo groen mogelijk inrichten. De gemeente gaat dit stimuleren, o.a. met een bijdrageregeling om daken van de riolering af te koppelen en om groene daken aan te leggen.
4. Het verhogen van de capaciteit van waterberging bij nieuwbouw (naar minimaal 15 mm per m2 verhard oppervlak).

Het WRP gaat niet over waterveiligheidszaken zoals overstromingsgevaar door de Lek.

Afbakening

Aansluiten op de Regionale Adaptatie Strategie

We willen met het Klimaatadaptatieplan nauw aansluiten op de RAS (zie ook hiervoor) die is ontwikkeld in samenwerking met de partners van het Netwerk Water en Klimaat. De RAS kent de

volgende visie: “In 2050 hebben wij een klimaatbestendige en waterrobuuste regio Utrecht Zuidwest, waarbij het gebied en de samenleving zijn aangepast aan de gevolgen van klimaatverandering”.

In de RAS zijn de volgende 7 strategieën opgenomen:
- Nieuwbouw en herstructurering klimaatadaptief.
- De stad als spons.
- Leefbaarheid bij hitte.
- Klimaatadaptieve landbouw en natuurontwikkeling.
- Gevolgbeperking klimaateffecten vitale en kwetsbare functies.
- Versterken natuurlijk watersysteem.
- Klimaatbewustzijn creëren bij bewoners en bedrijven.

Het is ook de bedoeling om het beleidsplan voor Houten zo veel mogelijk in de pas te laten lopen met de aanpak in de omliggende regiogemeenten.

Focus op stedelijk gebied

Het klimaatadaptatieplan zal zich voornamelijk gaan richten op het klimaatbestendiger maken van het stedelijke gebied. Bijvoorbeeld met als norm geen ernstige wateroverlast bij een bui T=100. De gemeente heeft primaire verantwoordelijkheid voor het waterbeheer in het stedelijke gebied. Voor het waterbeheer in het landelijke gebied is vooral het waterschap verantwoordelijk.

In het landelijke gebied zijn ook minder problemen te verwachten door klimaatverandering. Hier is minder wateroverlast en hittestress omdat het water makkelijker kan wegvloeien en de omgeving groener is. Droogte kan echter weer wel een serieus probleem vormen voor de agrarische sector.

Gezamenlijke opgave voor inwoners, bedrijven, instellingen en Gemeente Houten

Klimaatadaptatie vraagt vooral maatregelen in de buitenruimte. De openbare ruimte valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Alle particuliere buitenruimte, met name tuinen, vormen samen een groot areaal waar ook maatregelen getroffen kunnen/moeten worden. De algemene trend in Nederland is bijvoorbeeld een verstening van tuinen, wat juist niet klimaatadaptief is. In het klimaatadaptatieplan zal dan ook niet alleen in worden gegaan op wat de gemeente doet/zal doen, maar ook welk deel van de opgave bij inwoners, bedrijven en instellingen ligt en hoe zij meegenomen worden in deze opgave.

Oog voor gerelateerde thema’s

Conform het collegeprogramma komen in het klimaatadaptatieplan ook meerlaagse veiligheid en gezondheid aan bod. Ook leggen we een link met biodiversiteit waarmee mogelijk win-wins zijn te maken. Meerlaagse veiligheid houdt in dat overstromingsrisico’s worden bestreden door een combinatie van waterkeringen (laag 1), ruimtelijke ordening (laag 2) en crisisbeheersing (laag 3). Door de aanwezigheid van de Lek heeft de gemeente te maken met enige mate van overstromingsgevaar. Gezondheidsaspecten van klimaatadaptatie komen aan de orde bij het onderwerp hittestress.

Stappenplan/planning

Het opstellen en vaststellen van het Klimaatadaptatieplan zit in de planning voor het najaar van 2020 en het voorjaar van 2021. We willen daarbij het volgende stappenplan volgen.

Figuur 3. Stappenplan

Bestuurlijke
Besluitvorming
(4e kwartaal 2021)

Probleemverkenning

Het opstellen van het Klimaatadaptatieplan start met een probleemverkenning. Wat dat betreft is er, zoals hiervoor is aangeven de afgelopen jaren al het nodige gebeurd, namelijk het opstellen van de klimaatatlas (met toekomstige risico's van wateroverlast) en de RAS en de regionale stresstests. De belangrijkste risico's van de klimaatverandering zijn al wel in beeld.

We gaan ook gebruik maken van de NAS Adaptatietool. In de Nationale klimaatadaptatiestrategie (2016) zijn de gevolgen van klimaatverandering voor vier klimaattrends in vier bollenschema's opgenomen. Deze afbeeldingen tonen een (versimpelde) visuele samenvatting van de huidige wetenschappelijke kennis over klimaateffecten en klimaatgevolgen. De afbeeldingen zijn een hulpmiddel om het inzicht in kansen en risico's te vergroten en op zoek te gaan naar aanvullende kennis en samenwerkingspartners. Sinds 2016 zijn deze bollenschema's doorontwikkeld en uitgebreid. Met deze interactieve tool kunnen we zelf een voor Houten passend bollenschema samenstellen. In de risicodialoog (zie hierna) verwachten we dit inzicht nog verder te kunnen vergroten.

Risicodialoog

De risicodialoog is interactieve dialoog met relevante gebiedspartners voor kennis en bewustwording over de kwetsbaarheid voor klimaatextremen en vervolgens het bespreken van de strategieën en maatregelen om deze kwetsbaarheid te verkleinen.

We starten met een interne dialoog met specialisten, managers, en bestuurders. Dit moet o.a. leiden tot vergroting van kennis, intern draagvlak en een goed beeld van de diverse stakeholders.

Vervolgens gaan we in gesprek met de grotere stakeholders, zoals HDSR, regiogemeenten/ Netwerk Water & Klimaat, Veiligheidsregio Utrecht (VRU), STOWA, Provincie Utrecht en Rijkswaterstaat, waarmee we de hoofdlijnen van de aanpak gaan bepalen.

Voor de verdere invulling van de risicodialoog zal het gesprek worden aangegaan en de samenwerking worden opgezocht met de inwoners, ondernemers en organisaties zoals de GGD, Natuurbeheerders en woningbouwcorporatie.

De werksessies, gesprekken etc. zijn gelet op de coronacrisis voorlopig digitaal. Dit hoeft niet per se tot minder input te resultaten te leiden dan via fysiek contact. Zodra het kan/mag en toegevoegde waarde heeft, zullen ook weer fysieke bijeenkomsten georganiseerd worden.

Samen wegen we risico's af (wat is wel en niet acceptabel), definiëren we wat klimaatbestendig is, bepalen we kansen en maken we afspraken over ambities en inzet. Dit gebeurt met diverse werkvormen en tools (brainstormsessies, klankbordgroepbijeenkomsten, enquêtes, internetpanel e.d.).

Visievorming

Op basis van de risicodialoog bepalen we de visie met ambities en concrete doelstellingen ten aanzien van het klimaatbestendig maken van de gemeente. Het gaat om een visie voor de lange termijn die vertaald wordt naar maatregelen voor de korte termijn. Bij het opstellen van het beleid Klimaatadaptatie gaan we met de verschillende partijen keuzes maken in de aanpak van klimaatadaptatie vanuit ieders verantwoordelijkheid.
De visie wordt met divers kaartmateriaal geïllustreerd. Er is al veel kaartmateriaal van wateroverlast beschikbaar.

Uitvoerings- en investeringsprogramma

De doelstellingen vertalen we naar een uitvoeringsprogramma met concrete maatregelen.
Zoals hiervoor is aangegeven komt er een stappenplan wat beschrijft welke stappen er genomen moeten worden om te zorgen dat Houten in 2040 klimaatbestendig is ingericht. Het uitvoeringsplan zal bestaan uit concrete acties die van 2021 t/m 2025 uitgevoerd gaan worden. Het gaat daarbij zowel om fysieke aanpassingen in de buitenruimte als om beleid en regelgeving. Bij die laatste kan het onder andere gaan om maatregelen gericht op bewustwording en gedragsverandering bij inwoners en ondernemers.
Kansrijke maatregelen zijn:

- voortzetting van de maatregelen uit het WRP 2020-2023 (zie p. 3);
- afspraken over klimaat adaptief bouwen met bouwers/projectontwikkelaars;
- opstellen meekoppelkansenkaart;
- meer waterbergingen in de openbare ruimte en tuinen;
- bij nieuwbouw en reconstructies klimaatbestendige inrichting (met bijvoorbeeld meer groen);
- ook voor particulier terrein eisen stellen aan een goede verhouding groen-verharding;
- monitoring verhouding groen-verharding.

Voor de periode na 2025 komen er weer nieuwe uitvoeringsplannen en wordt het adaptatieplan zo nodig bijgesteld, mede op basis van weer nieuw onderzoek.
Een onderdeel van de uitvoeringsprogramma is het inrichten van een adequate uitvoeringsorganisatie en het borgen van de klimaatadaptatie-aanpak in beleidsdocumenten zoals het Water en Rioleringsplan, Omgevingsvisie, Groenbeleidsplan, Wegenbeheerplan (verminderen areaal), BIOR, Verkeersbeleid en Ruimtelijke plannen.

Een belangrijk deel van de adaptatiemaatregelen zal betrekking hebben op regenwaterbeheer en zal vanuit het Water en Rioleringsplan gedekt kunnen worden. Getracht wordt om waar mogelijk "mee te koppelen" en de klimaatadaptatie onderdeel te laten zijn van het beleid bij ontwikkeling en beheer.

Projectteam en ureninzet

Het projectteam voor het opstellen van het Klimaatadaptatieplan bestaat uit de volgende personen.

1. Ambtelijk opdrachtgever: Programmamanager Duurzaamheid:	Bregje Tettelaar-van Nunen
2. Ambtelijk verantwoordelijk projectleider: Beleids-medewerker VOB:	Richard Zwartenkot
3. Uitvoerend projectleider:	Inhuur (adviesbureau)
4. Projectleider openbare ruimte VOB:	Erik Groenland
5. Communicatieadviseur:	Joyce Verhoeven
6. Toezichthouder VOB (op afroep)	Barry van Vulpen
7. Beleidsmedewerker RO Natuur en Landschap, klimaatadaptatie en groen:	Koen Helling/Gerco Wicherson

8. Adviseur fysieke veiligheid en crisisbeheersing (op afroep): Gerald van der Linden
9. Tactisch operator (wijkcoördinatie) VOB (op afroep): Saskia Meijer/Paulina Tuinman/Dennis Wildenbeest
10. Projectleider Biodiversiteit (op afroep): Gerco Wicherson
11. Medewerker VTH (op afroep): n.t.b.

Zie bijlage 1 voor een overzicht van de werkzaamheden, tijdsplanning en betrokkenen.

Relevante beleidskaders en relatie met andere projecten

De volgende beleidskaders zijn relevant voor het klimaatadaptatieplan.

- Het Water en Rioleringsplan 2020-2023.
  Het WRP vormt een belangrijke aanzet om Houten klimaatbestendig te maken. Vooral de maatregelen tegen hemelwateroverlast dragen daar toe bij. Zie ook hiervoor.
  In het WRP is aangegeven dat we zo veel mogelijk willen “meekoppelen” met ruimtelijke opgaven als nieuwbouw en reconstructies. Zo is het belangrijk dat bij reconstructies de weg niet wordt opgehoogd ook al is deze verzakt.
  Voor nieuwbouw binnen nieuw stedelijk gebied dient in ieder geval conform de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht altijd een waterparagraaf opgesteld te worden. Deze paragraaf beschrijft onder andere hoe hemelwater een rol krijgt in het nieuwbouwplan.
  In het WRP staat ok dat klimaatadaptatie een vaste plek krijgt in de gemeentelijke processen.
- Collegeprogramma 2018-2022.
  In dit programma is opgenomen dat we in het klimaatplan de ambities voor 2040 uit het Milieubeleidsplan 2010 vertalen naar heldere doelstellingen en dat we de tussenstappen daar naartoe schetsen. Dit vertalen we naar concrete en aansprekende tussendoelen op maatregelenniveau. Die koppelen we aan activiteiten en projecten. We streven daarbij naar een gezamenlijk actieprogramma van de Houtense samenleving.
  In het programma staat ook dat we voor klimaatadaptatie een plan opstellen om Houten klimaatbestendig te maken. Hierin komen ook thema’s als meerlaagse veiligheid en gezondheid aan bod.
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.
  Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie uit 2017 is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Het Deltaplan heeft als doel de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen te versnellen en te intensiveren. De kern van het Deltaplan wordt gevormd door de volgende zeven ambities:
  - Kwetsbaarheid in beeld brengen.
  - Risico dialoog voeren en strategie opstellen.
  - Uitvoeringsagenda opstellen.
  - Meekoppelkansen benutten.
  - Reguleren en borgen.
  - Handelen bij calamiteiten.
  - Stimuleren en faciliteren.

  Het adaptatieplan zal aansluiten bij de intenties van het Deltaplan.
- Regionale Adaptatie Strategie (RAS), van het regionale Netwerk Water & Klimaat (zie hiervoor). Ook is relevant dat bij de oprichting van het netwerk is op 18-10-2019 een overeenkomst getekend waarin o.a. is afgesproken dat er regionaal wordt samengewerkt op het gebied van klimaatadaptatie. Uitgangspunten hierbij zijn:
  - vanaf 2020 worden alle ruimtelijke plannen beoordeeld op klimaatbestendigheid en waterrobuustheid;
  - in 2050 hebben de gemeenten een aantrekkelijke openbare ruimte die bestand is tegen hevige regenbuien, overstromingen, hitte en droogte.
- Visie Groen en Biodiversiteit.

Deze visie is een kader stellende visie van de gemeente Houten en beschrijft de ‘basishouding’ ten aanzien van het thema groen en biodiversiteit en hoe dit thema in andere ruimtelijke plannen en beleidsvelden kan worden geïmplementeerd. De visie vormt input voor de plannen in het kader van de klimaatadaptatie.

Overige projecten en beleid waarmee het klimaatadaptatieplan een relatie heeft zijn:

1. Ruimtelijke Koers.
   In de Ruimtelijke Koers zijn verschillende maatregelen en richtlijnen opgenomen waaraan de nieuwbouwplannen moeten voldoen gelet op klimaatadaptatie en natuur inclusief bouwen.
2. Omgevingsvisie (nog op te stellen)
   De ruimtelijke aspecten uit het klimaatplan zullen worden verankerd in de omgevingsvisie.
3. Wegenbeheerplan (nog te actualiseren).
4. Parkeerbeleid (innovatieve, klimaatbestendige parkeerplaatsen met ondergrondse waterberging? minder (of inpandige) parkeerplaatsen voor meer groen?)
5. Bomenbeleid.

Participatie en communicatie

De gemeente wil bij het opstellen van het klimaatplan de samenleving nauw betrekken bij het meedenken over en de uitvoering van maatregelen voor klimaatadaptatie. Hiervoor voeren we een uitgebreide risicodialoog (zie hiervoor). Het is van belang duidelijk aan te geven wat we van de samenleving verwachten en wat wij vervolgens met alle input gaan doen. Heldere communicatie waarbij we ook ingaan op de verwachtingen en de kaders is cruciaal voor het slagen van participatie. Ook bij de latere uitvoering van maatregelen is participatie belangrijk.

Financiën

Voor de totstandkoming van het Klimaatadaptatieplan is een budget gereserveerd met dekking uit het Water en Rioleringsplan, het budget Duurzaam en het budget Crisisbeheersing en Brandweer.

In het klimaatadaptatieplan wordt aangeven welke maatregelen nodig zijn en wat hiervan de kosten zijn, welke maatregelen prioriteit moeten krijgen en in hoeverre er financiële dekking beschikbaar is. Uitgangspunt is dat maatregelen moeten passen binnen de huidige financiële kaders van de gemeentebegroting. Waar dit niet past en maatregelen wel wenselijk zijn, zal gezocht worden naar externe financieringsmogelijkheden (zie ook volgende alinea). Veel maatregelen voor klimaatadaptatie dienen meerdere doelen. Waar mogelijk sluiten we aan bij de financiële ruimte die het Water- en Rioleringsplan (WRP) biedt. Maatregelen tegen hittestress en overstromingsgevaar kunnen we niet uit het WRP dekken.

Mogelijk kunnen we ook een beroep doen op de middelen uit het Deltafonds dat door het Rijk is ingesteld als bijdrage regeling voor ruimtelijke aanpassingen. In totaal komt er 150-250 mln. euro beschikbaar. Aanvragen voor bijdragen uit de regeling kunnen vanaf 1 januari 2021 gedaan worden door werkregio’s (of een samenstel van werkregio’s). In ons geval is dit het netwerk Water & Klimaat. Het Rijk draagt maximaal 33% bij. De decentrale overheden in de werkregio maken onderling afspraken over de invulling van de 67% cofinanciering.

Bijlage:

1. Plan van aanpak Klimaatplan Houten 2019-2022

2. Werkzaamheden, tijdsplanning en betrokkenen.

Activiteit	**Wanneer**	**Wie**
Startnotitie in **RTG**	16-3-2021	Beleidsmedewerker VOB

		Programma-manager
Startnotitie in de **raad**	30-3-2021	Beleidsmedewerker VOB,
Aantrekken projectleider	februari 2021 (Na behandeling in college)	Beleidsmedewerker VOB, projectleider VOB, Duurzaamheid, bureau Inkoop
Startbijeenkomst	april 2021	Hele projectteam
Probleemverkenning (met o.a. opstellen bollenschema) (Met 1 teambijeenkomst)	april 2021	Hele projectteam
Risicodialoog. - Intern (specialisten, managers en bestuurders) - Extern o grote stakeholders o bewoners, ondernemers e.d.	mei 2021 – juni 2021	Projectleider, Beleidsmedewerker VOB, projectleider VOB, communicatieadviseur Ad hoc andere team leden
Visievorming. Bepalen visie, ambities, en doelstellingen (met divers kaartmateriaal)	juli 2021	Hele projectteam
Uitvoerings- en investeringsprogramma. Met maatregelen, uitvoeringsprogramma 2021-2025, stappenplan en borgen aanpak	aug. 2021 – sept. 2021	Hele projectteam
Bestuurlijke besluitvorming	4e kwartaal 2021	

(VOB 2-2-2021)